

Наукові перспективи
Видавнича група

Bulletin of Science and Education

**ВІСНИК НАУКИ ТА
ОСВІТИ**
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

№ 5(47) 2026

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3(477)(02)

Ідентифікатор медіа R40-05847

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47))

«Вісник науки та освіти»: журнал. 2026. № 5(47) 2026. С. 6300

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 01.06.2026, № 1/6-26)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних наук та мистецтва

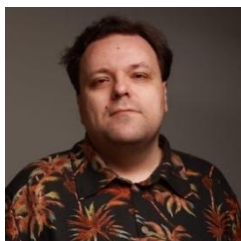
Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходить застосування тематика наукового журналу

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Google
scholar

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Котельницький Назар Анатолійович – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурних комунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього (Україна)

Редакційна колегія:

- ✓ **Азарова Лариса Євстахіївна** - докт.філол.наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (Україна)
- ✓ **Берест Ігор Романович** - доктор історичних наук, професор кафедри медійних технологій, інформаційної та книжкової справи, Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)
- ✓ **Беррі, Стівен** доктор історичних наук, професор, професор епохи Громадянської війни Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії (США)
- ✓ **Вуколова Катерина Володимирівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Україна)
- ✓ **Гурко Олена Василівна** - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
- ✓ **Заур Алієв** доктор філософії з історії науки, доктор філософії з політичних наук, доцент, доцент Інституту філософії та соціології НАНА, Азербайджан (Азербайджан)
- ✓ **Р. Ахмад Закі Ель Ісламі**, доцент, професор, доктор філософії, Департамент наукової освіти, Факультет підготовки вчителів та освіти, Університет Султана Агенга Тіртаєса, (Індонезія)

УДК 378.147:81'243:351.861

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)-4511-4528](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47)-4511-4528)

Подлесна Валентина Іванівна викладач кафедри мовної підготовки, Національний університет цивільного захисту України, м. Черкаси, <https://orcid.org/0009-0002-1147-3471>

Іващенко Оксана Алімівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки, Національний університет цивільного захисту України, м. Черкаси, <https://orcid.org/0000-0003-0978-3075>

Лазоренко Людмила Василівна викладач кафедри мовної підготовки, Національний університет цивільного захисту України, м. Черкаси, <https://orcid.org/0009-0006-0076-2920>

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено актуальні питання організації освітнього процесу з мовних дисциплін у закладах вищої освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Обґрунтовано, що в умовах повномасштабної військової агресії Російської Федерації вільне володіння державною мовою є обов'язковою умовою професійної діяльності фахівців сектору безпеки та оборони. Визначено особливості змістового наповнення та організаційно-методичних засад викладання мовних компонентів у профільних університетах ДСНС України – Національному університеті цивільного захисту України та Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності. В процесі дослідження застосовано комплекс наукових методів: теоретичний аналіз нормативної бази, компаративний метод для зіставлення робочих програм, метод системного аналізу для вивчення компетентнісного підходу та програмних результатів навчання. Охарактеризовано основні дві відмінні дидактичні макромоделі мовної підготовки. Встановлено, що НУЦЗ України реалізує спеціалізовано-розподілену модель в освітньому компоненті «Українська мова за професійним спрямуванням», натомість ЛДУБЖД впроваджує інтегровану модель через освітній компонент «Українська мова і культура». Виявлено специфіку розподілу компетентностей: якщо у НУЦЗ України мовна підготовка ізольована для досягнення конкретної комунікативної навички

(ЗК 04), то в ЛДУБЖД вона виступає міждисциплінарним інтегратором, що охоплює громадянські та фахові компетентності, зокрема підготовку до проведення превентивної роботи серед населення, Акцентовано, що попри різну архітектуру курсів, обидва заклади демонструють єдність у підходах до самостійної роботи здобувачів. Доведено, що обидві моделі є дидактично обґрунтованими та ефективними в контексті підготовки кадрів для сектору безпеки та оборони. Вибір конкретної моделі залежить від загальної стратегії навчального плану закладу, проте спільним вектором залишається формування офіцера-лідера, здатного до бездоганної комунікації в екстремальних ситуаціях. Визначено перспективи роботи над удосконаленням мовної підготовки майбутніх фахівців ДСНС через пошук шляхів інтеграції найбільш доцільних елементів обох досліджених моделей для формування мовнокомунікативної компетенції фахівців ДСНС в кризових умовах воєнного стану.

Ключові слова: українська мова за професійним спрямуванням, державна мова, мовна підготовка, фахівці ДСНС України, комунікативна компетентність, комунікація, компаративний аналіз, робоча програма.

Podlesna Valentyna Ivanivna Lecturer at Language Training Department, National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy, <https://orcid.org/00090002-1147-3471>

Ivashchenko Oksana Alimivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Language Training Department, National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy, <https://orcid.org/0000-0003-0978-3075>

Lazorenko Liudmyla Vasylivna Lecturer at Language Training Department, National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy, <https://orcid.org/00090006-0076-2920>

COMPARATIVE ANALYSIS OF LANGUAGE TRAINING MODELS FOR FUTURE SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE STATE EMERGENCY SERVICE OF UKRAINE

Abstract. The article explores current issues regarding the organization of the educational process in language disciplines within higher education institutions of the State Emergency Service of Ukraine. It is substantiated that under the conditions of the full-scale military aggression of the Russian Federation, fluency in the state language is a mandatory prerequisite for the

professional activity of specialists in the security and defense sector. The features of the content, organizational, and methodological foundations of teaching language components in the specialized universities of the State Emergency Service of Ukraine – the National University of Civil Defence of Ukraine and the Lviv State University of Life Safety – are determined. In the course of the research, a complex of scientific methods was applied: theoretical analysis of the regulatory framework, the comparative method for juxtaposing syllabi, and the method of systems analysis to study the competence-based approach and program learning outcomes. The two main distinct didactic macro-models of language training are characterized. It is established that the National University of Civil Defence of Ukraine implements a specialized-distributed model within the educational component “Ukrainian Language for Professional Purposes”, whereas the Lviv State University of Life Safety introduces an integrated model through the educational component “Ukrainian Language and Culture”. The specificity of competence distribution is revealed: while at the National University of Civil Defence of Ukraine language training is isolated to achieve a specific communicative skill (GC 04), at the Lviv State University of Life Safety it acts as an interdisciplinary integrator encompassing civic and professional competencies, including preparation for conducting preventive work among the population. It is emphasized that despite the different architecture of the courses, both institutions demonstrate unity in their approaches to students' independent work. It is proven that both models are didactically justified and effective in the context of personnel training for the security and defense sector. The choice of a specific model depends on the overall curriculum strategy of the institution, yet the common vector remains the formation of an officer-leader capable of flawless communication in extreme situations. The prospects for improving the language training of future State Emergency Service specialists are identified through exploring ways to integrate the most appropriate elements of both studied models to form the linguistic and communicative competence of State Emergency Service specialists in the crisis conditions of martial law.

Keywords: Ukrainian language for professional purposes, state language, language training, specialists of the State Emergency Service of Ukraine, communicative competence, communication, comparative analysis, syllabus.

Постановка проблеми. У сучасних умовах повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України питання функціонування державної мови набуває особливого значення в контексті національної безпеки, професійної комунікації та забезпечення ефективної діяльності органів сектору безпеки і оборони. Для фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій рівень володіння державною

мовою є не лише складником загальної професійної культури, а й необхідною умовою якісного виконання службових обов'язків, що передбачають точність документування, оперативність взаємодії та ефективну комунікацію в кризових ситуаціях.

Нормативно-правове підґрунтя мовної підготовки фахівців системи ДСНС України визначається Конституцією України, Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», стандартами вищої освіти та Державною цільовою національно-культурною програмою забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної до 2030 року. Зазначені документи актуалізують потребу у формуванні високого рівня мовнокомунікативної компетентності майбутніх офіцерів служби цивільного захисту [2; 5; 15; 16].

Водночас, попри єдині державні стандарти підготовки фахівців, заклади вищої освіти системи ДСНС України реалізують різні моделі організації мовної підготовки. У сучасному освітньому просторі співіснують як вузькопрофесійно орієнтовані курси, спрямовані переважно на розвиток навичок службової комунікації та документознавства, так і інтегровані лінгвокультурологічні підходи, що поєднують мовну, культурну та громадянську складові підготовки.

У зв'язку з цим актуальності набуває порівняльний аналіз змістових та організаційно-методичних особливостей викладання мовних дисциплін у закладах вищої освіти системи ДСНС України. Дослідження досвіду Національного університету цивільного захисту України та Львівського державного університету безпеки життєдіяльності дозволяє виявити специфіку різних дидактичних моделей мовної підготовки, їхні функціональні акценти та потенціал у формуванні професійної мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців сектору безпеки та оборони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика мовної підготовки майбутніх фахівців сектору безпеки та оборони посідає важливе місце в сучасних педагогічних дослідженнях. Науковці розглядають її як багатокомпонентний процес, що охоплює формування професійної мовнокомунікативної компетентності, розвиток культури професійного мовлення, підготовку до кризової комунікації та здатність до ефективної взаємодії в екстремальних умовах.

У сучасних педагогічних дослідженнях мовна підготовка фахівців сектору безпеки та оборони дедалі частіше інтерпретується як складник професійної готовності до діяльності в кризових та екстремальних умовах. Зокрема, Ю. Ненько, О. Шевченко та Т. Кришталь акцентують увагу на необхідності формування у фахівців екстрених служб навичок професійної взаємодії під час надзвичайних ситуацій.

Науковці підкреслюють важливість розвитку здатності до швидкого, чіткого та психологічно виваженого спілкування з постраждалими, колегами та населенням, що розглядається як невід'ємний складник професійної компетентності рятувальника [7].

У працях Ю. Ненько досліджено роль мовлення викладача як чинника формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців пожежної безпеки. Авторка акцентує увагу на тому, що професійне комунікативне середовище та мовний приклад науково-педагогічного працівника безпосередньо впливають на розвиток професійної мовнокомунікативної компетентності курсантів, їхню готовність до службової взаємодії та культури професійного спілкування [6].

Сучасні дослідження мовної підготовки акцентують увагу не лише на засвоєнні мовних норм, але й на когнітивних та афективних чинниках професійної комунікації.

Зокрема, О. Іващенко, Ю. Ненько та О. Литвиненко підкреслюють значення автоматизації мовленнєвих навичок, поступового ускладнення комунікативних сценаріїв та подолання мовленнєвої тривожності у процесі формування усного мовлення [3].

Окремий напрям сучасних досліджень пов'язаний із формуванням професійно-комунікативної культури майбутніх фахівців сектору безпеки та оборони. У працях Ю. Супрунчук акцентовано увагу на необхідності переходу від традиційного засвоєння мовних норм до розвитку навичок професійної комунікації, культури мовлення, мислення та поведінки курсантів у закладах вищої освіти військового профілю [17]. Натомість С. Бондаренко, Л. Мохнар, Т. Черкашина та Н. Вовк розглядають професійне спілкування як важливий складник взаємодії рятувальника з постраждалими, підкреслюючи роль етики ділового спілкування, невербальних засобів комунікації та комунікативно-психологічної готовності фахівця до роботи в екстремальних умовах [1; 4].

Попри наявність ґрунтовної нормативно-правової бази та чітких вимог стандартів вищої освіти щодо володіння державною мовою фахівцями сектору безпеки та оборони, питання змістового наповнення та методичної організації мовної підготовки у закладах вищої освіти ДСНС України залишається дискусійним.

Зокрема, потребують подальшого осмислення:

- співвідношення вузькопрофесійного та загальнокультурного компонентів мовної підготовки;
- інтеграція мовних дисциплін із формуванням навичок кризової та професійної комунікації;

- особливості розподілу компетентностей і програмних результатів навчання в межах різних освітніх моделей;
- ефективність організації навчального часу та співвідношення практичної й самостійної підготовки здобувачів.

Аналіз наукових праць засвідчує, що попри значну увагу дослідників до проблем професійної комунікації фахівців сектору безпеки та оборони, порівняльні дослідження моделей мовної підготовки у закладах вищої освіти системи ДСНС України залишаються поодинокими. Це зумовлює потребу в компаративному аналізі змістових та організаційно-методичних засад викладання мовних дисциплін у профільних закладах вищої освіти.

Мета статті – здійснення компаративного аналізу змістових, компетентнісних та організаційно-методичних особливостей мовної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти ДСНС України.

Виклад основного матеріалу. Держава гарантує кожному громадянину України право на здобуття освіти на всіх рівнях, зокрема і фахової вищої, державною мовою в державних і комунальних закладах освіти. А заклади освіти забезпечують обов'язкове вивчення державної мови в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови [2]. Конституція України в статті 10 визначає українську мову як єдину державну мову нашої країни.

Однак, з огляду на реальну ситуацію, яка склалася в суспільстві щодо мовного питання, лише затвердження в конституції статусу української мови як державної виявилось замало. Непослідовна мовна політика керівництва країни навіть за умови існування незалежної України не досягла мети відродити фактичний статус української мови як єдиної в усіх сферах суспільного життя. Це дозволило зберегти інерцію русифікаційних процесів.

Водночас, як наголошує Конституційний Суд України у своєму рішенні від 14 липня 2021 р. № 1-р/2021, у зв'язку з військовою агресією з боку Російської Федерації і використанням нею «мовного питання» як одного з інструментів своєї геополітичної експансії загроза українській мові рівносильна загрози національній безпеці України, існуванню української нації та її держави, і без повноцінного функціонування української мови в усіх ділянках публічного життя суспільства на всій території України українській нації загрожує втрата статусу та ролі титульної і державотвірної нації, що є рівнозначним загрози зникнення Української держави з політичної карти світу [14].

Проте слід зазначити, що лише декларації про наміри недостатньо для забезпечення впровадження української мови як єдиної державної. Очевидно, що, підтримуючи високий рівень особистої культури,

розвиваючи мовні здібності та вдосконалюючи комунікативні навички, державні службовці, представники влади, правоохоронних органів та фахівці рятувальних служб через парадигму власної поведінки ефективно доносять позицію держави до своїх громадян.

Організація освітнього процесу в закладах вищої освіти ДСНС України відповідає вимогам державної політики щодо функціонування української мови як державної. Зокрема українську мову включено до переліку обов'язкових дисциплін для вивчення під час здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в галузі знань К Безпека та оборона за спеціальностями «Пожежна безпека», «Цивільний захист», «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт» та інших. Освітньо-професійними програмами вивчення цих дисциплін передбачено досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів: вміння розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності [8; 9; 10; 11; 12; 13]. Також, до загальних компетентностей відповідно до стандарту вищої освіти, які здобувач вищої освіти набуде в процесі навчання, належить здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово [5].

Заклади вищої освіти системи ДСНС України є головними виконавцями вимог освітніх стандартів, зазначених в наказах Міністерства освіти і науки України в галузі знань К Безпека та оборона спеціальностей «Пожежна безпека», «Цивільний захист», «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт» тощо. З метою досягнення програмних результатів навчання, вказаних в освітньо-професійних програмах, в університетах ДСНС розроблено і впроваджено робочі програми освітніх компонентів: «Українська мова і культура» (Львівський державний університет безпеки життєдіяльності) та «Українська мова за професійним спрямуванням» (Національний університет цивільного захисту України).

Власне, в зазначених закладах вищої освіти ДСНС України процес освітньої діяльності скеровано єдиними освітніми стандартами, але мовна підготовка здобувачів реалізована через різні за назвою та фокусом освітні компоненти. Виникає об'єктивна необхідність у проведенні їхнього компаративного аналізу. Таке дослідження дозволить виявити специфіку змістового наповнення кожної з робочих програм, порівняти дидактичні підходи закладів до формування комунікативних компетентностей та

проаналізувати їхню ефективність у контексті підготовки майбутніх фахівців сектору безпеки і оборони.

Для компаративного аналізу було обрано освітні програми трьох спеціальностей в галузі знань К Безпека та оборона: «Пожежна безпека» [10; 11], «Цивільний захист» [12; 13], «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт» [8; 9], – за якими готують фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Національному університеті цивільного захисту України (НУЦЗ України) та Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (ЛДУБЖД) станом на 2025–2026 навчальний рік. В обох університетах українську мову вивчають на першому курсі навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Компаративний аналіз робочих програм освітніх компонентів для вивчення української мови був виконаний за трьома групами критеріїв: мета і очікувані результати, формально-організаційні критерії, змістове наповнення. Результати аналізу представлені нижче.

1. Мета і очікувані результати.

Аналіз цільової детермінації в робочих програмах демонструє два відмінні архітектурні підходи до формування компетентностей майбутніх фахівців системи ДСНС: спеціалізовано-розподілений (НУЦЗ України) та інтегрований (ЛДУБЖД). Обидва заклади вищої освіти ставлять за кінцеву мету виховання висококультурного, патріотичного та професійно компетентного офіцера, проте досягають цього завдяки різній структурі освітніх програм.

У робочій програмі НУЦЗ України мета дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» має максимально прикладний та вузькопрофільний характер, однак і з акцентом на патріотичне виховання. Оскільки завдання щодо формування національної свідомості та вивчення глибокого культурно-історичного контексту в цьому університеті покладено на окрему дисципліну: «Історія та культура України», – мовний курс сфокусований винятково на інструментальному володінні фаховим мовленням. Серед ключових завдань дисципліни – формування комунікативних навичок, засвоєння правил функціонування мовних засобів у ділових текстах, опанування державного стандарту оформлення документів, ділового етикету та риторики. Такий розподіл дозволяє не розпорошувати навчальний час і глибоко опрацьовувати ті мовні норми та навички (включно із soft skills – здатністю до автономної та командної роботи, соціальною відповідальністю), які безпосередньо стосуються повсякденної професійної та наукової діяльності рятувальника.

Натомість ЛДУБЖД у межах освітнього компонента «Українська мова і культура» застосовує інтегрований підхід. Мета та завдання тут

мають чітку дихотомічну структуру, концептуально поєднуючи мовний та культурологічний блоки в межах одного предмета. Надзавданням курсу визначено формування «національно-мовної особистості» та виховання «мовної стійкості».

Вивчення фундаментальних мовних норм, граматики та орфографії тут розглядається як невіддільний елемент загальної культури, а культурологічний блок, спрямований на осмислення історичних процесів, українських культурних феноменів та впливу сучасних воєнних реалій.

Отже, цілепокладання обох програм є симетричним щодо кінцевого результату, але різним за дидактичною логікою: ЛДУБЖД об'єднує вивчення мовних норм, фахового спілкування та культури у єдиний комплексний компонент, тоді як НУЦЗ України розмежовує ці вектори, виділяючи для фахової мовної комунікації та документознавства окремих, максимально оптимізований освітній простір.

Компаративний аналіз переліку компетентностей, закріплених за досліджуваними освітніми компонентами, дозволяє поглянути на специфіку мовної підготовки фахівців ДСНС із нормативно-методичного ракурсу. Зіставлення робочих програм демонструє два кардинально різні підходи до розподілу компетентностей у межах навчального плану.

Таблиця 1

Компаративний аналіз очікуваних результати вивчення освітніх компонентів «Українська мова за професійним спрямуванням» (НУЦЗ України) та «Українська мова і культура» (ЛДУБЖД)*

Спеціальність	Навчальний заклад	
	НУЦЗ України	ЛДУБЖД
	Загальні компетентності (ЗК)	
Пожежна безпека	04	02, 04, 06, 07
Цивільний захист	04	01, 02, 04
Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт	04	01, 02, 04
	Спеціальні / фахові компетентності (СК/ФК)	
Пожежна безпека	–	30
Цивільний захист	–	–
Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт	–	–
	Програмні результати навчання (ПРН)	
Пожежна безпека	23	01, 02, 22, 23
Цивільний захист	05	01, 02, 22, 25
Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт	05	01, 02, 05, 25

Джерело: складено авторами за даними [8; 9; 10; 11; 12; 13]

** Загальні компетентності (ЗК):*

01 – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

02 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

04 – здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

06 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

07 – навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні / фахові компетентності (СК/ФК):

30 – здатність організовувати та проводити навчання населення з питань пожежної безпеки.

Програмні результати навчання (ПРН):

01 – аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку;

02 – володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності;

05 – розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності;

22 – застосовувати невербальні методи спілкування; здійснювати пошук нової інформації; навчати працівників об'єкту і населення з питань забезпечення пожежної безпеки; проводити заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефаківців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності;

23 – вільно володіти державною мовою у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички організації культурного діалогу;

25 – організовувати та проводити навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, заняття з особовим складом підрозділу; доводити до фахівців і нефаківців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.

У НУЦЗ України дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» зосереджена на формуванні єдиної фундаментальної компетентності – ЗК 04. Така стратегія свідчить про уникнення дублювання результатів навчання між різними предметами. Уся методична та аудиторна робота в межах курсу працює на досягнення одного, максимально вимірюваного та конкретного індикатора – бездоганного володіння державною мовою в професійному середовищі. Формування ж інших навичок та громадянських цінностей матрично перенесено на інші гуманітарні та фахові дисципліни.

Натомість ЛДУБЖД застосовує багатовекторний підхід. Дисципліна «Українська мова і культура» є своєрідним фундаментом для формування широкого спектра навичок. Окрім базової ЗК 04, програма бере на себе відповідальність за формування громадянської свідомості та розуміння прав людини (ЗК 01), збереження культурних цінностей (ЗК 02), розвиток навичок роботи з інформацією (ЗК 06) та міжособистісної взаємодії (ЗК 07).

Особливої уваги заслуговує інтеграція в мовно-культурний курс ЛДУБЖД фахової компетентності ФК 30. Це яскраво ілюструє прикладний характер дисципліни: мова тут виступає не лише об'єктом вивчення, а й безпосереднім робочим інструментом рятувальника, необхідним для здійснення превентивної та роз'яснювальної роботи серед населення.

Таким чином, якщо в НУЦЗ України мовна дисципліна має вузьконаправлений, ізольований характер для забезпечення максимальної якості однієї конкретної компетентності, то в ЛДУБЖД вона виконує роль міждисциплінарного інтегратора, що поєднує мовні, громадянські, інформаційні та фахові навички здобувачів вищої освіти.

Компаративний аналіз програмних результатів навчання (ПРН) дозволяє виявити специфіку практичного застосування набутих комунікативних навичок у майбутній діяльності фахівців ДСНС. Зіставлення робочих програм демонструє, що заклади вищої освіти роблять акцент на різних функціональних ролях офіцера служби цивільного захисту.

У НУЦЗ України мовна підготовка спрямована на розвиток комунікативних, документознавчих та аналітичних здібностей майбутнього офіцера, здатного розробляти фахові тексти й документи, а також вести професійний діалог. Відмінністю програми НУЦЗ України є включенням в мовний курс навичок роботи з іншомовними джерелами (читання й розуміння фахової іншомовної літератури), що свідчить про спрямованість на інтеграцію майбутнього фахівця у міжнародний професійний та науковий простір. Мова тут виступає чітким операційним інструментом для опрацювання інформації та ведення служби (ПРН 05, 23).

Натомість ЛДУБЖД через розгалужену систему результатів навчання (ПРН 01, 02, 22, 23, 25) формує профіль випускника як соціального лідера. Безумовно, спільним для обох закладів є вимога щодо вільного володіння державною мовою (ПРН 23). Однак у ЛДУБЖД фокус застосування цієї мови суттєво зміщений у бік соціальної взаємодії та просвітницької роботи. Від здобувача очікується не лише вміння вести культурний діалог, але й здатність навчати населення правилам пожежної безпеки, проводити заняття з особовим складом, доносити інформацію до нефахівців (ПРН 22, 25), а також застосовувати невербальні методи спілкування. Крім того, наявність ПРН 01 та ПРН 02 вказує на важливість осмислення історико-культурного контексту як підґрунтя для такої соціальної взаємодії.

Отже, аналіз ПРН ілюструє дві різні тактичні моделі застосування мовних компетентностей: НУЦЗ України акцентує на моделі «мова як інструмент адміністрування та обробки фахової інформації», тоді як ЛДУБЖД впроваджує модель «мова як інструмент соціального впливу, превентивної освіти та лідерства».

Обидві моделі є критично важливими для комплексного забезпечення діяльності підрозділів ДСНС в екстремальних умовах воєнного стану, проте реалізують їх через різні дидактичні акценти.

2. Формально-організаційні критерії.

Компаративний аналіз формально-організаційних критеріїв представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Компаративний аналіз формально-організаційних критеріїв робочих програм дисциплін «Українська мова за професійним спрямуванням» (НУЦЗ України) та «Українська мова і культура» (ЛДУБЖД)

Спеціальність	Навчальний заклад	
	НУЦЗ України	ЛДУБЖД
	Кількість кредитів ЄКТС:	
Пожежна безпека		
Цивільний захист	3	4,5
Інженерне забезпечення	3	4,5
саперних, піротехнічних та вибухових робіт	3	4,5
	Загальна кількість годин, ак. год:	
Пожежна безпека		
Цивільний захист	90	135
Інженерне забезпечення	90	135
саперних, піротехнічних та вибухових робіт	90	135
	Розподіл навчального часу, ак. год:	
Лекції	0	16
Семінарські заняття	0	16
Практичні заняття	44	32
Самостійна робота	48	71
	Форма підсумкового контролю:	
Пожежна безпека	екзамен	диференційований залік
Цивільний захист	диференційований залік	диференційований залік
Інженерне забезпечення	диференційований залік	диференційований залік
саперних, піротехнічних та вибухових робіт	диференційований залік	диференційований залік

Джерело: складено авторами за даними [8; 9; 10; 11; 12; 13]

Найбільш показовим є підхід до розподілу навчального часу, який доцільно аналізувати саме у відсотковому співвідношенні до загального обсягу дисциплін. Робоча програма НУЦЗ України демонструє абсолютно прикладну, тренінгову модель: програма не передбачає жодної лекційної чи семінарської години. Майже половина всього часу курсу (44 години, або близько 49 %) відведена винятково на практичні заняття. Такий формат оптимально відповідає меті курсу – інтенсивному виробленню навичок складання службових документів, редагування фахових текстів та опанування ділової риторики і розвитку мовнокомунікативної компетентності.

Натомість ЛДУБЖД пропонує класичну академічну структуру розподілу годин. Наявність лекцій (16 годин, або майже 12 %) та семінарських занять (16 годин, або майже 12 %) створює необхідний простір для вивчення історії української культури, філософсько-культурологічних дискусій та осмислення теоретичної бази. Відповідно, частка практичних занять тут удвічі менша у відсотковому значенні порівняно з НУЦЗ України (близько 40 %) і становить майже 24 % (32 години).

Окремої уваги заслуговує підхід до організації самостійної роботи здобувачів. Виявлено, що попри різну архітектуру курсів та різний загальний обсяг дисциплін, обидва заклади вищої освіти виділяють на неї практично ідентичну кількість часу: у НУЦЗ України це 48 годин (близько 53 %), в ЛДУБЖД – 71 година (теж близько 53 %). Це свідчить про те, що обидва університети однаково високо оцінюють роль автономного навчання, самоосвіти та індивідуального опрацювання матеріалу в процесі мовної підготовки майбутніх офіцерів.

3. Компаративний аналіз змісту освітніх компонентів.

Компаративний аналіз робочих програм освітніх компонентів «Українська мова за професійним спрямуванням» (НУЦЗ України) та «Українська мова і культура» (ЛДУБЖ) дозволяє виокремити суттєві відмінності у дидактичних підходах закладів вищої освіти до формування мовнокомунікативної компетентності здобувачів. Зіставлення тематичних планів свідчить про концептуальну різницю у структуруванні та змістовому наповненні дисциплін.

Програма НУЦЗ України має чітко виражене прагматичне та професійно-орієнтоване спрямування. Основний акцент у ній зроблено на практичному оволодінні навичками фахової комунікації та службового документознавства. Значну частину курсу (теми 13–18) відведено вивченню національних стандартів оформлення документів, складанню специфічної службової документації (рапорти, службові записки, протоколи, акти, службові листи), що є критично важливим для повсякденної діяльності офіцера служби цивільного захисту. Крім того, програма глибоко інтегрує

сучасні реалії, зокрема вивчення неологізмів, термінології воєнного часу та особливостей функціонування мови під час війни (теми 1, 2, 20.1). Важливим складником є також академічна складова (теми 3–4), яка формує навички дотримання академічної доброчесності та оформлення результатів наукової діяльності. Не залишено без уваги також і підвищення рівня володіння нормами сучасної української літературної мови (теми 5–9, 11, 12), процес опанування якими органічно поєднаний з процесом розвитку мовно-комунікативної компетенції (теми 5–10).

Натомість робоча програма ЛДУБЖ демонструє синергію лінгвістичного та культурологічного підходів. Структурно дисципліна поділена на три блоки: лекційний, семінарський та практичний. Лекційні та семінарські заняття повністю присвячені еволюції української культури: від епохи Київської Русі, Бароко та Розстріляного Відродження до сучасного постмодернізму та функціонування культури в умовах війни. Такий підхід спрямований на формування глибокої національної свідомості та загальнокультурної компетентності здобувачів.

Практичний блок ЛДУБЖД зосереджений переважно на фундаментальному вивченні мовних норм (фонетичних, орфографічних, морфологічних, синтаксичних). На відміну від програми НУЦЗ України, де мовні норми вивчаються крізь призму професійних текстів та публічних виступів, у ЛДУБЖД застосовується більш класичний академічний підхід до мовознавства з детальним розбором граматичних категорій частин мови (теми 11–13) та опрацюванням змін у новому Українському правописі 2019 року (тема 4). Водночас, власне документознавчий аспект тут представлений значно вужче і зводиться до загального ознайомлення з писемною професійною комунікацією (тема 10).

Спільною рисою обох закладів вищої освіти є увага до формування як професійно-комунікативної, так і загальнокультурної компетентностей майбутніх рятувальників, однак архітектура їхніх освітніх програм суттєво різняться. У ЛДУБЖД ці два аспекти концептуально згруповані в єдиний освітній компонент «Українська мова і культура» загальним обсягом 135 годин. Натомість у НУЦЗ України застосовано принцип дисциплінарного розділення: вивчення мови (90 годин) максимально сконцентроване саме на фаховій складовій та документознавстві в межах курсу «Українська мова за професійним спрямуванням», тоді як формування культурно-історичного світогляду винесено в окрему ґрунтовну дисципліну «Історія та культура України» (120 годин). Такий розподіл навчального часу в НУЦЗ України дозволяє інтенсифікувати вузькопрофільну практичну мовну підготовку, забезпечуючи водночас комплексне виховання всебічно розвиненого, ерудованого фахівця сектору безпеки і оборони.

Висновки. Проведений компаративний аналіз робочих програм мовної підготовки майбутніх фахівців системи ДСНС України у Національному університеті цивільного захисту України та Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності дозволив виявити дві відмінні дидактичні моделі організації мовної підготовки.

Установлено, що ЛДУБЖД реалізує інтегровану модель, у межах якої мовна та культурологічна підготовка поєднані в єдиному освітньому компоненті «Українська мова і культура». Натомість НУЦЗ України застосовує спеціалізовано-розподілену модель, за якої мовна підготовка зосереджена у практично орієнтованому курсі «Українська мова за професійним спрямуванням», а культурно-історична складова винесена в окремі освітні компоненти.

Зіставлення загальних компетентностей, програмних результатів навчання та змістового наповнення дисциплін засвідчило різний функціональний фокус досліджуваних моделей. У НУЦЗ України мовна підготовка орієнтована переважно на формування навичок професійної комунікації, службового документування та роботи з фаховою інформацією, тобто реалізує модель «мова як інструмент професійної діяльності». У ЛДУБЖД мовний компонент виконує також культурологічну та соціально-комунікативну функції, що дозволяє розглядати його як модель «мови як інструменту соціальної взаємодії та професійного лідерства».

Водночас обидва заклади вищої освіти демонструють спільне розуміння важливості автономного навчання, оскільки частка самостійної роботи здобувачів в обох програмах становить понад половину загального обсягу дисциплін.

Результати дослідження дають підстави стверджувати, що обидві моделі є дидактично обґрунтованими та відповідають сучасним потребам підготовки фахівців сектору безпеки та оборони. Перспективним напрямом подальшого вдосконалення мовної підготовки у закладах вищої освіти системи ДСНС України є поєднання практико-орієнтованого підходу з розвитком навичок кризової та соціальної комунікації, а також розширення практики моделювання професійної взаємодії в екстремальних умовах.

Література:

1. Бондаренко Є. Педагогічна модель формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх судноводіїв // *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 34, том 1, 2020. URL: https://www.apfn-journal.in.ua/archive/34_2020/part_1/38.pdf.

2. Закон України Про забезпечення функціонування української мови як державної (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 21, ст.81). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.

3. Іващенко, О., Ненько, Ю., Литвиненко О. Вплив когнітивних і афективних чинників та ІІІ-технологій на ефективність формування навичок усного мовлення

іноземною мовою. *Молодий вчений*, 1 (138). URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2026-1-138-21>.

4. Мохнар Л. І. Вовк Н. П. Комунікативна складова організації та здійснення антикризового управління // Вісник Національного університету оборони України. 36-к наук. праць. – К.: НУОУ, 2021. – Вип. 1 (59). – 223 с. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=62UBVyMAAAAJ&citation_for_view=62UBVyMAAAAJ:M3ejUd6NZC8C

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.16.2018 № 1169 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 261 «Пожежна безпека». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/261-Pozhezhn.bezpbak.31.01.22.pdf>.

6. Ненько Ю. П. Мовлення викладача як фактор формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця у сфері пожежної безпеки. Збірник наукових праць «Гуманізація навчально-виховного процесу». – Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2012. – Спецвипуск 6. Частина 1. С. 151–157.

7. Ненько Ю. П., Шевченко О. Т., Кришталь Т. М. Особливості підготовки фахівців екстрених служб до професійної комунікації під час надзвичайної ситуації. «Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2023. № 10(28) 2023. С. 857. С. 328–341. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10\(28\)-328-340](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10(28)-328-340).

8. Освітньо-професійна програма «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт» перший (бакалаврський рівень). ЛДУБЖД. Чинна від 06.06.2025. URL: https://drive.google.com/file/d/1VRbs8zY_0LNteWDqTBBA1YSboZ_rbltC/view.

9. Освітньо-професійна програма «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт» перший (бакалаврський рівень). НУЦЗ України. Чинна від 27.05.2025. URL: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2025/b/izspf.pdf

10. Освітньо-професійна програма «Пожежна безпека» перший (бакалаврський рівень). ЛДУБЖД. Чинна від 06.06.2025. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ME69DE1nyqSyotKEcbFfNva79YTdlaj/view>.

11. Освітньо-професійна програма «Пожежна безпека» перший (бакалаврський рівень). НУЦЗ України. Чинна від 27.05.2025. URL: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2025/b/pb.pdf.

12. Освітньо-професійна програма «Цивільний захист» перший (бакалаврський рівень). ЛДУБЖД. Чинна від 06.06.2025. URL: https://drive.google.com/file/d/1y2M7m-uytvZ446bV38yw6MX_HyqKUwQd/view.

13. Освітньо-професійна програма «Цивільний захист» перший (бакалаврський рівень). НУЦЗ України. Чинна від 27.05.2025. URL: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2025/b/cz.pdf.

14. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 14 липня 2021 р. URL: № 1-п/2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21#Text>.

15. Указ Президента України Про Концепцію державної мовної політики від 15.02.2010 №161/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161/2010#Text>.

16. Урядовий портал: єдиний веб-порталу органів виконавчої влади України // Розпорядження від 15 березня 2024 р. № 243-р «Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2024-%D1%80#Text>.

17. Супрунчук Ю. Змістові складники структури мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти // *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 37, том 3, 2021. URL: https://www.apfn-journal.in.ua/archive/37_2021/part_3/35.pdf.

References:

1. Bondarenko, Ye. (2020). Pedagogichna model formuvannia profesiino-movlenievoi kompetentnosti maibutnikh sudnovodiiv [Pedagogical model of professional speech competence formation of future navigators]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 34(1). https://www.apfn-journal.in.ua/archive/34_2020/part_1/38.pdf.

2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2019). *Zakon Ukrainy Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi* [Law of Ukraine on ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, (21), Art. 81. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.

3. Ivashchenko, O., Nenko, Yu., & Lytvynenko, O. (2026). Vplyv kohnityvnykh i afektyvnykh chynnykiv ta ShI-tekhnologii na efektyvnist formuvannia navychok usnoho movlennia inozemnoyu movoyu [The influence of cognitive and affective factors and AI technologies on the effectiveness of foreign language oral speech skills formation]. *Molodyi vchenyi*, 1(138). <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2026-1-138-21>.

4. Mokhnar, L. I., & Vovk, N. P. (2021). Komunikatyvna skladova orhanizatsii ta zdiisnennia antykrizovoho upravlinnia [Communicative component of the organization and implementation of crisis management]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 1(59), 223. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=62UBVyMAAAAJ&citation_for_view=62UBVyMAAAAJ:M3ejUd6NZC8C.

5. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2018). *Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 261 "Pozhezhna bezpeka"* [On approval of the higher education standard for specialty 261 "Fire Safety"] (Order No. 1169). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/261-Pozhezhn.bezp-bak.31.01.22.pdf>.

6. Nenko, Yu. P. (2012). Movlennia vykladacha yak faktor formuvannia movlenievoi kultury maibutnoho fakhivtsia u sferi pozhezhnoi bezpeky [Teacher's speech as a factor in the formation of speech culture of the future specialist in the field of fire safety]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu*, (Spec. Iss. 6, Part 1), 151–157. Donbas State Pedagogical University.

7. Nenko, Yu. P., Shevchenko, O. T., & Kryshchal, T. M. (2023). Osoblyvosti pidgotovky fakhivtsiv ekstrenykh sluzhb do profesiinoi komunikatsii pid chas nadzvychnoi situatsii [Peculiarities of training emergency services specialists for professional communication during an emergency]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Seriia "Pedagogika", Seriiia "Psikhologhiia", Seriiia "Medytsyna")*, 10(28), 328–341. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10\(28\)-328-340](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-10(28)-328-340).

8. Lviv State University of Life Safety (LDUzh). (2025). *Osvitnio-profesiina prohrama "Inzhenerne zabezpechennia sapernykh, pirotekhnichnykh ta vybukhovykh robot" pershyi (bakalavrskiy rasiyen)* [Educational and professional program "Engineering support of sapper,

pyrotechnic and explosive works" first (bachelor's level)]. https://drive.google.com/file/d/1VRbs8zY_0LNTeWDqTBBA1YSboZ_rbltC/view.

9. National University of Civil Defence of Ukraine (NUCZU). (2025). *Osvitnio-profesiina prohrama "Inzhenerne zabezpechennia sapernykh, pirotekhnichnykh ta vybukhovyykh robot" pershyi (bakalavrskyi rasiyen)* [Educational and professional program "Engineering support of sapper, pyrotechnic and explosive works" first (bachelor's level)]. https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2025/b/izspf.pdf.

10. Lviv State University of Life Safety (LDUzh). (2025). *Osvitnio-profesiina prohrama "Pozhezhna bezpeka" pershyi (bakalavrskyi rasiyen)* [Educational and professional program "Fire Safety" first (bachelor's level)]. <https://drive.google.com/file/d/1-ME69DE1nyqSyotKEcbFfNva79YTdlaj/view>.

11. National University of Civil Defence of Ukraine (NUCZU). (2025). *Osvitnio-profesiina prohrama "Pozhezhna bezpeka" pershyi (bakalavrskyi rasiyen)* [Educational and professional program "Fire Safety" first (bachelor's level)]. https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2025/b/pb.pdf.

12. Lviv State University of Life Safety (LDUzh). (2025). *Osvitnio-profesiina prohrama "Tsyvilnyi zakhyst" pershyi (bakalavrskyi rasiyen)* [Educational and professional program "Civil Protection" first (bachelor's level)]. https://drive.google.com/file/d/1y2M7m-uytvZ446bB38yw6MX_HyqKUwQd/view.

13. National University of Civil Defence of Ukraine (NUCZU). (2025). *Osvitnio-profesiina prohrama "Tsyvilnyi zakhyst" pershyi (bakalavrskyi rasiyen)* [Educational and professional program "Civil Protection" first (bachelor's level)]. https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2025/b/cz.pdf.

14. Constitutional Court of Ukraine. (2021, July 14). *Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy "Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi"* [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of 51 People's Deputies of Ukraine regarding conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Law of Ukraine "On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language"] (Decision No. 1-r/2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21#Text>.

15. President of Ukraine. (2010). *Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro Kontseptsiiu derzhavnoi movnoi polityky* [Decree of the President of Ukraine on the Concept of the State Language Policy] (Decree No. 161/2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161/2010#Text>.

16. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024, March 15). *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi natsionalno-kulturnoi prohramy zabezpechennia vsebichnoho rozvytku i funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi v usikh sferakh suspilnoho zhyttia na period do 2030 roku* [On approval of the State Target National and Cultural Program for ensuring the comprehensive development and functioning of the Ukrainian language as the state language in all spheres of public life for the period up to 2030] (Order No. 243-r). Government Portal. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2024-%D1%80#Text>.

17. Suprunchuk, Yu. (2021). *Zmistovi skladnyky struktury movlenievoi kompetentnosti kursantiv viiskovykh zakladiv vyshchoi osvity* [Content components of the structure of speech competence of cadets of military higher education institutions]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk, 37(3). https://www.aphn-journal.in.ua/archive/37_2021/part_3/35.pdf.

Дата першого надходження статті до видання: 14.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.05.2026